

พจนานุกรมศัพท์การแพทย์แผนจีน (จีน-ไทย-อังกฤษ)

วิลาวัลย์ จิงประเสริฐ*

ทัศนีย์ ฮาซาโนน*

เย็นจิตร เตชะดำรงสิน*

หมวด a

阿是穴 (ā shì xué) : 无固定名称与位置, 以压痛点或其他病理反应点作为针灸治疗的穴位。

อาซื่อเซวี่ : จุดอาซื่อ, จุดกดเจ็บ จุดฝังเข็มที่ไม่มีชื่อเรียกและตำแหน่งที่แน่นอน โดยหาตำแหน่งจุดที่กดเจ็บหรือจุดในบริเวณที่สะท้อนพยาธิสภาพมาใช้เป็นจุดฝังเข็ม
ouch point : acupuncture points, without fixed name and location, are used for acupuncture treatment with tenderness or other pathological reflex points.

暖气 (ài qì) : 胃中气体上出咽喉, 发出的一种声长而缓的表现。

อ้ายซี : เสียงเรอ เสียงลมที่ออกจากกระเพาะอาหารพุ่งขึ้นออกที่ลำคอ เกิดเป็นเสียงดังยาว

belching : the casting up of gas from the stomach, accompanied by a prolonged sound.

艾条 (ài tiáo) : 用棉纸包裹艾绒制成的圆柱形长卷。

อ้ายเถียว : โถงรูปแท่ง โถงตากแห้งที่บีบละเอียด นำมาม้วนห่อด้วยกระดาษเป็นแท่งกลมยาว ใช้ในการรมยา

moxa stick : a cylindrical long stick made of moxa floss wrapped up by cotton paper.

艾炷 (ài zhù) : 由艾绒制成的圆锥形艾团。

อ้ายจู้ : โถงรูปกรวย โถงตากแห้งที่บีบละเอียด นำมาปั้นเป็นก้อนทรงกรวย ใช้ในการรมยา

moxa cone : the conical moxa made of moxa floss.

艾炷灸 (ài zhù jiǔ) : 将艾炷直接或间接置于施灸部位上的灸法。

อ้ายจู้ : การรมยาด้วยโถง การเผาโถงรูปกรวยที่จุดฝังเข็ม อาจวางตรงบนผิวหนังหรือมีวัสดุคั่นก็ได้

moxa cone moxibustion : moxibustion with ignited moxa cone either directly on the treated site or indirectly using an insulating medium.

安神剂 (ān shén jì) : 以安神药为主配伍组成, 具有安神定志作用, 治疗神志不安等证的方剂。

อันเสิ่นจี : ตำรับยาสงบจิตใจ ตำรับยาที่ประกอบด้วยตัวยาสำคัญที่มีฤทธิ์ทำให้จิตใจสงบ ใช้รักษากลุ่มอาการจิตใจไม่สงบ

tranquillizing formula : any formula that mainly consists of tranquillizing medicinals, has the effect of calming the mind and tranquilizing excitement, and is used for treating disquieted spirit.

安神药 (ān shén yào) : 能安定神志, 主要用于治疗心神不宁病证的药物。

อันเสิ่นยา : ยาสงบจิตประสาท กลุ่มยาระงับและสงบประสาท และผ่อนคลายอารมณ์ ใช้รักษากลุ่มโรคศีรษะและประสาท

tranquillizing medicinal : a medicinal that calms the mind, mainly for treating disquieted heart spirit pattern/syndrome.

按法 (àn fǎ) : 用手指或手掌面着力于体表一定部位或穴位上，逐渐用力下压的手法，分为指按法和掌按法。

อันฝ่า : การกด ทำนวดแบบหนึ่ง โดยผู้กดใช้น้ำมือหรือฝ่ามือกดลงบนจุดหรือส่วนที่นวด ออกแรงกดด้วยการเพิ่มแรงแบบค่อยเป็นค่อยไป

pressing manipulation : a manipulation that the practitioner exerts force on certain part or acupoint with fingers or palms, and presses downward gradually including finger pressing and palm pressing.

按摩 (àn mó) : 以中医的脏腑经络学说为理论基础，用抚、摩、按、揉等手法作用于人体体表的特定部位的物理疗法。

อันหมอ : การนวด กายภาพบำบัดที่กระทำบนตำแหน่งเฉพาะของร่างกาย โดยการทุบ การถู การกด และบีบนวด บนพื้นฐานทฤษฎีเส้นลมปราณและอวัยวะภายในของการแพทย์แผนจีน

massage : physiotherapy that acts on certain sites by stroking, rubbing, pressing and kneading etc. based on the TCM viscera and meridian theory.

按手足 (àn shǒu zú) : 触摸病人手足的冷热程度，了解病情的诊察方法。

อันไ้วจู : การคลำมือและเท้า วิธีการตรวจวินิจฉัยแบบหนึ่ง โดยการคลำสัมผัสอุณหภูมิของมือและเท้าของผู้ป่วย เพื่อวินิจฉัยสภาวะของโรค

extremity palpation : a diagnostic method of feeling the temperature of patient's hands and feet to judge the disease.

按腧穴 (àn shū xué) : 通过按压身体的某些特定穴位的反应，了解内脏某些诊察的方法。

อันชูเชวีย : การคลำจุดฝังเข็ม การประเมินโรคของอวัยวะภายในแบบหนึ่ง โดยการกดไปตามจุดฝังเข็มที่มีความเฉพาะต่อการสะท้อนสภาวะของอวัยวะภายในที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน

acupuncture point palpation : a method to judge the visceral diseases by pressing certain specific acupuncture points which reflect the condition of the corresponding visceral organs.

按诊 (àn zhěn) : 用手对病人体表进行触、摸、按、压，以推断病情的诊察方法。

อันเจิน : การตรวจคลำร่างกาย วิธีการตรวจวินิจฉัยแบบหนึ่ง โดยการสัมผัสและกดไปตามร่างกายของผู้ป่วยด้วยมือหรือนิ้วมือ เพื่อรับรู้ถึงสภาวะของโรค

body palpation : a diagnostic method of touching and pressing the patient's body surface with the hand or fingers to know the state of disease.

หมวด b

八段锦 (bā duàn jīn) : 中国古代流传下来的由八个单元的肢体动作组成，具有保健作用的导引方法。

แปดวันจิ้น : ทำการออกกำลังกายเพื่อส่งเสริมสุขภาพ ประกอบด้วยท่าเคลื่อนไหวร่างกาย 8 กระบวนท่า เป็นการส่งเสริมสุขภาพซึ่งมีบันทึกสืบทอดมาแต่โบราณ

eight-sectioned exercise : a conduction exercise that is constituted with eight sections of body movements handed down from ancient China to promote health.

八纲辨证 (bā gāng biàn zhèng) : 综合分析四诊获得的信息，辨别病位、病性、邪正盛衰和疾病类别，归纳为阴、阳、表、里、寒、热、虚、实八类证候的辨证方法。

ปากังเปี่ยนเจิ้ง : การวิเคราะห์แยกกลุ่มอาการของโรคจากหลักทั้ง 8 ได้แก่ อิน-หยาง เปี้ยว-หลี่ หาน-เรอ และซุ-วี-ลือ โดยอาศัยข้อมูลจากการตรวจพื้นฐาน 4 ประการ (การดู การฟังและการดมกลิ่น การถาม การคลำและการตรวจชีพจร) เพื่อวิเคราะห์หาตำแหน่งของโรค พยาธิสภาพของโรค สภาพความรุนแรงของปัจจัยก่อโรค ความแข็งแรงหรืออ่อนแอของภูมิคุ้มกันโรค และชนิดของโรค

eight principles syndrome differentiation/pattern identification : a diagnostic method of comprehensively analyzing the data obtained from the four examinations to determine the location, nature, exuberance and debilitation of the healthy *qi* and pathogenic *qi*, and type of a disease, and achieving a diagnosis of syndrome/ pattern, namely *yin*, *yang*, exterior, interior, cold, heat, deficiency or excess.

八会穴 (bā huì xué) : 脏、腑、气、血、筋、脉、骨、髓之气所聚会的八个特定穴，分布于躯干部和四肢部。

ปาฮุ่ยเชวีย : จุดปาฮุ่ย จุดพิเศษแปดจุดซึ่งตั้งของจั้ง (อวัยวะตัน) ฝู (อวัยวะกลวง) ซี่ เลือด เอ็น หลอดเลือด กระดูก ไชกระดูก รวมกันอยู่โดยมีตำแหน่งอยู่ตามแขนขาและลำตัว

eight meeting points : eight specific points where the *qi* of viscus, bowel, *qi*, blood, tendon, blood vessel, bone and marrow accumulates, located on the trunk and four limbs.

八脉交会穴 (bā mài jiāo huì xué) : 奇经八脉与十二经脉经气相通的八个特定穴。即公孙、内关、后溪、申脉、足临泣、外关、列缺、照海，均分布于腕、踝关节上下。

ปาม่ายเจียวฮุ่ยเชวีย : เป็นจุดที่จั้ง บินเส้นลมปราณ 12 เส้นหลักกับเส้นพิเศษ 8 เส้นเชื่อมถึงกันได้ ได้แก่ จุดกงซุน (SP 4) เน่ยกวน (PC 6) ไส่วชี (SI 2) เซินม่าย

(BL 62) จู๋หลินชี่ (GB 41) ไ่ว่กวน (TE 5) เลี้ยวเซวีย (LU 7) เจ้าไห่ (KI 6)

confluence points of the eight vessels : 8 specific points where the meridian *qi* of 12 regular meridians communicates with that of the eight extra meridians located superior or inferior to wrists or ankles ; they are *gōng sūn* (SP 4), *nèi guān* (PC 6), *hòu xī* (SI 2), *shēn mài* (BL 62), *zú lín qì* (GB 41), *wài guān* (SJ 5), *liè quē* (LU 7) and *zhào hǎi* (KI 6)

拔毒化腐生肌药 (bá dú huà fǔ shēng jī yào) : 外用以拔毒化腐、生肌敛疮为主要作用的药物。

ปาดูยว่าฝูเซิงจีเย่า : กลุ่มยาที่ใช้ดูดพิษ รักษาแผลเน่าเนื่อย และเรียกเนื้อ กลุ่มยาใช้ภายนอก โดยการพอกหรือปิดแผลเพื่อถอนพิษ เรียกเนื้อ และสมานแผล เป็นหลัก

toxin-drawing out, putridity-resolving, and tissue regeneration- promoting medicinal : a medicinal used externally to draw out toxin, resolve putridity, and promote the growth of granulation tissue and healing of the wound.

拔罐疗法 (bá guǎn liáo fǎ) : 又叫火罐疗法, 是以杯罐为工具, 利用棉球燃烧产生负压, 使杯罐吸附于皮肤上来治疗疾病的方法。

ปาด่วนเหลียวฝ่า : วิธีการรักษาโดยการครอบกระปุกหรือครอบกระปุกไฟ (หัวแก้ว) การรักษาที่ใช้กระปุกครอบติดไว้บนผิวหนังด้วยสุญญากาศ (แรงดันลบ) จากการเผาไหม้

cupping method : a therapy that uses jars as equipment, attaches the jars on the skin by the negative pressure resulting from burning cotton ball.

白痞 (bái pǐ) : 皮肤出现的一种白色小颗粒, 晶莹如粟, 高出皮肤, 内含水液, 擦破流水的表现。

ไผ่เปี้ย : โรคผิวหนังชนิดหนึ่งมีลักษณะเป็นตุ่มน้ำพองใส หนองจากผิวหนัง เมื่อเกาจะแตก ของเหลวข้างในจะไหลออกมา

sudamia crystallina : a condition marked by visible white small spot on the skin, containing fluid that flows out once abraded.

白苔 (bái tāi) : 舌苔呈现白色的舌象。

ไผ่ไท : ลิ้นมีฝ้าขาว

white fur : a tongue coating white in color.

斑 (bān) : 皮肤表面出现深红色或青紫色片状斑块, 平铺于皮肤, 抚之不得手, 压之不褪色的表现。

ป้น : ผิวหนังสีแดงเข้มอมม่วง ภาวะที่ผิวหนังมีสีแดงเข้มหรือสีออกม่วง มีอุบไม่รู้สึกว่ามัน เมื่อกดตำแหน่งที่มีสีจะไม่จางหายไป

macula : a condition marked by the visible deep-red or bluish-violet platy macula on the skin surface, which feels smooth and shows the same color under the pressure.

扳法 (bǎn fǎ) : 双手向同一方向或相反方向用力, 被动活动患者关节的手法。

ป่านฝ่า : ท่าดึง ทำแนวแบบหนึ่ง โดยการจับข้อต่อดึงไปในทิศทางเดียวกันหรือทิศตรงกันข้าม

pulling manipulation : a manipulation that moves the joints passively by exerting force in the same or opposite direction with both hands.

癰疽 (yōng jū) : 将艾炷直接置于皮肤上点燃施灸, 使局部皮肤起泡, 化脓, 形成癰疽的灸法。

ป่านเหินจิว : รอยแผลเป็นจากการมยา โดยการเผาไกรสรูปกรวยที่วางตรงบนผิวหนัง จนผิวหนังพุพองและกลายเป็นแผลเป็นในเวลาต่อมา

scarring moxibustion : direct moxibustion in which ignited moxa is directly placed on the point until causing local blisters and suppuration and leaving a scar.

斑秃 (bān tū) : 头发片状脱落, 显露圆形或椭圆形光亮头皮的现。

บันฑู : ผมร่วงเป็นหย่อม ภาวะที่ผมร่วงหล่นเป็นหย่อมๆ ทำให้เห็นหนังศีรษะล้านเป็นมัน เป็นวงกลม หรือวงรี

alopecia areata : a condition marked by flaky falling of the hair leaving circular or oval bald scalp.

半表半里证 (bàn biǎo bàn lǐ zhèng) : 病变既不在表, 又未入里, 处于表里之间, 表现以寒热往来、胸胁苦满、口苦咽干、脉弦等为主的证候。

ป้นเปี้ยวป้นหลี่เจิ้ง : กลุ่มอาการกึ่งนอกกึ่งใน กลุ่มอาการของโรคที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่กึ่งกลางระหว่างอาการภายนอกกับอาการภายใน (ไม่ใช่อาการภายนอก แต่โรคก็ยังไม่เข้าสู่ภายใน) มีอาการแสดงคือ ไข้ตัวร้อนสลับกับกลัวหนาว อึดอัดทรวงอกหรือชายโครง ปากขมคอแห้ง ชีพจรตึง

half-exterior half-interior syndrome/pattern : a pattern due to affliction located between the exterior and the interior of the body, characterized by alternate fever and chills, fullness and choking feeling in the chest and hypochondriac region, bitter taste in the mouth, dry throat and string-like pulse.

胞宫 (bāo gōng) : 子宫, 为女性发生月经和孕育胎儿的器官。

เปากง : มดลูก อวัยวะภายในของสตรีที่ทำให้มีประจำเดือนและตั้งครรภ์

uterus : the organ generates menses and cultivates fetus.

包煎 (bāo jiān) : 用纱布包好入煎的煎药法。

เปาเจียน : ใส่ห่อต้ม วิธีต้มยาโดยใช้ถุงผ้าห่อตัวยา

wrap-decoct : boil the medicinal wrapped with a piece of gauze when making the decoction.

胞睑下垂 (bāo jiǎn xià chuí) : 眼睑无力张开, 上睑下垂遮盖部分或全部瞳孔, 影响视物的表现。

เปาเจียนเขี้ยวจูย : หนังตาตก สภาวะที่หนังตาบนไม่มีแรงที่จะลืมตาได้ หนังตาตกเป็นบางส่วนหรือทั้งหมดจนส่งผลต่อการมองเห็น

blepharoptosis : a condition marked by drooping powerless upper eyelid covering part of or the whole pupil and affecting the eyesight.

薄苔 (báo tāi) : 透过舌苔, 隐见舌底的舌象。

เป่าไท : ลิ้นมีฝ้าบาง เมื่อมองผ่านฝ้าที่ผิวลิ้นเห็นตัวลิ้นได้จาง ๆ

thin fur : a tongue coating through which the underlying tongue surface is faintly visible.

悲伤肺 (bēi shāng fèi) : 过度悲忧易致肺气郁结, 肺气消耗, 而见气短、懒言等症。

เปย์ซางเฟย์ : อารมณ์โศกเศร้ามากเกินไปจะมีผลเสียต่อปอด ทำให้ซี่ของปอดติดขัด ซี่ของปอดถูกทำลาย ทำให้เกิดอาการหายใจสั้น ไม่อยากพูดจา เป็นต้น

sorrow impairing lung : the excessive sorrow can easily cause the lung-qi stagnation and consumption, manifested as shortness of breath and disinclination to talk etc.

背俞穴 (bèi shū xué) : 五脏六腑之气输注于腰背部的特定穴。

เปี้ยชู่เซวี่ย : จุดเปี้ยชู่ จุดพิเศษอยู่บนบริเวณหลังและเอว

transport point : specific points where the visceral qi pours into back.

本经配穴法 (běn jīng pèi xué fǎ) : 某一脏腑、经脉发生病变而没有涉及到其它脏腑时, 就选取同属于病变经脉上的腧穴, 配成处方进行治疗。

เป็นจึงเพี้ยเซวี่ยฝ่า : วิธีการจับคู่จุดฝังเข็มบนเส้นลมปราณเดียวกัน โดยเลือกใช้จุดฝังเข็มบนเส้นลมปราณที่เป็นโรค มารวมเป็นตำรับในการรักษาโรคของเส้นลมปราณนั้น โดยที่โรคนั้นยังไม่ได้ส่งผลกระทบต่ออวัยวะในหรือเส้นลมปราณอื่น

point combination of the same meridian : the point combination of selected acupoints from the diseased meridian to form the acupoint prescription for treatment while other *zang-fu* organs are not involved.

本经取穴 (běn jīng qǔ xué) : 在疾病所属的经脉上选取腧穴。

เป็นจึงจู่เซวี่ย : การใช้จุดฝังเข็มบนเส้นลมปราณเดียวกัน

เป็นการเลือกใช้จุดฝังเข็มบนเส้นลมปราณซึ่งได้รับผลกระทบจากโรค

point selection along involved meridian : a method that selects points from the involved meridians.

鼻衄 (bí nù) : 鼻中出血的表现。

ป็นิว : เลือดกำเดาออก ภาวะที่มีเลือดออกในโพรงจมูก

epistaxis : a condition marked by nasal bleeding.

鼻渊 (bí yuān) : 久流浊涕, 质稠、量多、气味腥臭的表现。

ปียูเหวียน : โพรงจมูกอักเสบ อาการที่เป็นมานาน น้ำมูกมีลักษณะข้น มีปริมาณมาก มีกลิ่นแรง

rhinorrhea with turbid discharge : a condition marked by persistent excessive flow of turbid nasal discharge with a fishy smell.

砭石 (biān shí) : 中国古代用于治病的楔状石器。

เปียนซือ : เข็มหิน เครื่องหินทรงลิ่มที่ใช้สำหรับรักษาโรคของชาวจีนยุคโบราณ

stone needle : wedge shaped stoneware used to treat diseases in ancient China.

砭术 (biān shù) : 运用砭石治病的医术。

เปียนชู่ : เทคนิคการใช้เข็มหิน ความชำนาญทางการแพทย์ในการใช้เข็มหินเพื่อการรักษาโรค

techniques of stone needling : medical skills applied to treat diseases with stone needles.

辨病论治 (biàn bing lùn zhì) : 以中医理论为指导, 对病人的症状、体征进行综合分析, 作出疾病种类的诊断, 以此为依据来确定治疗措施。

เปียนบิงลุ่นจื่อ : การวินิจฉัยโรคและการกำหนดวิธีการรักษา โดยใช้ทฤษฎีการแพทย์แผนจีนมาขึ้นในการวิเคราะห์อาการและสัญญาณโรคจากผู้ป่วย แล้วจึงกำหนดวิธีการรักษาที่เหมาะสม

disease differentiation and treatment : identification of the category of the disease and determination of the corresponding treatment under the guidance of TCM theory and on the basis of comprehensively analyzing patient's signs and symptoms.

便秘 (biàn mì) : 大便干燥或坚硬, 排出困难, 便次减少的表现。

เปียนมี : ท้องผูก อุจจาระมีลักษณะแห้งและแข็ง ถ่ายยาก และจำนวนครั้งลดลง

constipation : dry or hard stool with difficulty in and decreased times of defecation.

辨证论治 (biàn zhèng lùn zhì) : 通过四诊收集患者的症状和体征, 根据中医理论进行综合分析, 分辨出证候, 拟定相应的治疗方法。

เปียนเจิงลุ่นจื่อ : การวินิจฉัยจำแนกกลุ่มอาการของโรค

เพื่อกำหนดวิธีการรักษา กระบวนการวินิจฉัยโรคโดยอาศัยการตรวจพื้นฐาน 4 ประการ (การดู การฟังและการดมกลิ่น การถาม การตรวจชีพจรและการคลำ) มาวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีการแพทย์แผนจีนเพื่อแยกกลุ่มอาการของโรค และกำหนดวิธีการรักษาที่เหมาะสม

syndrome/pattern differentiation and treatment : diagnosis of the pattern/ syndrome, through comprehensive analysis of symptoms and signs, which has implications for determining the cause, nature and location of the illness and the patient's physical condition, and their treatment.

辨证取穴 (biàn zhèng qǔ xué) : 根据辨证施治的原则, 分析病证与脏腑、经络之间的关系, 选取腧穴。

เป็นเงินจิ้งจิวเขียว : การเลือกใช้จุดฝังเข็มตามการเป็นเงินจิ้งจิว วิธีการเลือกจุดโดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างโรค อวัยวะภายใน และเส้นลมปราณ ตามหลักการรักษา โดยอิงหลักการวินิจฉัยแยกกลุ่มอาการ **point selection based on syndrome differentiation** : a method that selects points by analyzing the relation between the disease and *zang-fu* organs and meridians according to the principle of treatment based on syndrome differentiation.

标本 (biāo běn) : 标本是个相对概念, 如病因是本, 症状是标; 旧病为本, 新病为标; 原发病为本, 继发病为标; 病位在內为本, 在外为标; 正气为本, 邪气为标等。临床根据标本关系, 分析病症轻重缓急, 确定治疗步骤。

เปื้อนเป็น : อาการแสดงออกและสาเหตุของโรค เป็นแนวคิดลักษณะตรงกันข้าม เช่น สาเหตุของโรคคือรากฐาน อาการของโรคคือแสดงออก หรือโรคเก่าคือรากฐาน โรคใหม่คือแสดงออก หรือ โรคปฐมภูมิคือรากฐาน โรคทุติยภูมิคือแสดงออก หรือตำแหน่งของโรคอยู่ภายในคือรากฐาน ตำแหน่งโรคอยู่ภายนอกคือแสดงออก หรือ ลมปราณด้านหน้าโรคคือรากฐาน ลมปราณก่อโรคคือแสดงออก เป็นต้น ในทางคลินิกใช้ความสัมพันธ์ของการแสดงออกกับรากฐานมาวิเคราะห์ว่า อะไรสำคัญและอะไรไม่สำคัญ หรืออะไรเร่งด่วนและอะไรไม่เร่งด่วน เพื่อกำหนดขั้นตอนการรักษา

root cause and manifestation : it is a relative concept, for example, the disease cause is the root while the symptom is the manifestation; the old illness is the root while the new one is the manifestation; the primary affection is the root while the secondary one is the manifestation; the disease position inside is the root while the one outside is the manifestation; the healthy *qi* is the root while the pathogen is the manifestation and etc. According to the relationship between root cause and manifestation in clinic, the order of importance and

emergency in diseases will be decided for analysis and treatment procedure.

标本兼治 (biāo běn jiān zhì) : 针对病证出现的“标”、“本”并重情况, 采用治标与治本相结合的治疗原则。

เปื้อนเป็นเงินจิ้งจิว : การรักษาอาการแสดงออกและสาเหตุของโรคไปพร้อมกัน หลักการรักษาโรคที่ใช้ทั้งการรักษาอาการแสดงออกและรักษาสาเหตุของโรคร่วมกัน ในกรณีมีอาการของโรคทั้ง “แสดงออก” และ “สาเหตุ” หนักทั้งคู่

simultaneous treatment of root cause and manifestation : aiming at the same importance of root cause and manifestation in the disease, the treating principle to use both root cause and manifestation is applied.

表里配穴法 (biǎo lǐ pèi xué fǎ) : 针灸治疗时, 在表里相合的经脉上选择腧穴配成处方, 用以治疗本脏本腑有关疾病的配穴方法。

เปื้อนหลิเพย์เขียวฝาง : วิธีการจับคู่จุดฝังเข็มที่มีความสัมพันธ์เปื้อนหลิเพย์ การเลือกใช้จุดฝังเข็มบน เส้นลมปราณที่มีสัมพันธ์แบบนอก-ใน มารวมเป็นหลักและวิธีการรักษาโรคของอวัยวะภายในที่เชื่อมโยงกัน

exterior-interior point combination : the point combination of selected acupoints from the exterior-interior related meridians to form the acupoint prescription that will treat the diseases of the connected *zang-fu* organs.

表里双解剂 (biǎo lǐ shuāng jiě jì) : 以解表药配合清热药、温里药、补益药等为主配伍组成, 具有表里同治作用, 治疗表里同病的方剂。分为解表清里剂、解表温里剂、解表通里剂。

เปื้อนหลิขวงเจียจี้ : ตำรับยาที่ประกอบด้วย ตำรับยารักษาอาการภายนอกและภายใน ตำรับยาที่ประกอบด้วย ตำรับยารักษาอาการภายนอกร่วมกับตำรับดับร้อน หรือตำรับอุ่นภายใน หรือตำรับบำรุง เป็นต้น จึงมีสรรพคุณรักษากลุ่มอาการทั้งภายนอกและภายใน ใช้รักษาโรคที่มีกลุ่มอาการทั้งสองเกิดขึ้นร่วมกัน แบ่งเป็น ตำรับยารักษาอาการภายนอกและดับร้อนภายใน ตำรับยารักษาอาการภายนอกและอุ่นภายใน และตำรับยารักษาอาการภายนอกและระบายออกภายนอกและทำให้ภายในโล่ง

exterior-interior-releasing formula : any formula that mainly consists of exterior-releasing ingredients in combination with heat-clearing, interior-warming, and deficiency-tonifying medicinals, has the effect of treating both the exterior and interior parts of the body, and is used for treating dual diseases of the exterior and interior. It includes exterior-releasing interior-clearing formula, exterior-releasing interior-warming formula,

and exterior-releasing interior-unblocking formula.

表证 (biǎo zhèng) : 六淫邪气侵入肌表, 表现以恶寒发热、苔白脉浮为主, 病位表浅的证候。

เปี้ยวเจิง : กลุ่มอาการภายนอก กลุ่มอาการโรคที่เกิดจากปัจจัยลมฟ้าอากาศทั้ง 6 ชนิด (ลม ความเย็น ความร้อน อบอ้าว ความชื้น ความแห้ง และไฟ) มากระทบผิวหนังหรือชั้นต้นของร่างกาย มีอาการแสดงหลัก คือ กลัวหนาว มีไข้ ลิ้นมีฝ้าขาว ชีพจรลอย โดยตำแหน่งของโรคอยู่ที่ชั้นผิวของร่างกาย

exterior syndrome/pattern : a syndrome/pattern due to the six excesses affecting the exterior and superficial part of the body, characterized by aversion to cold, fever, white tongue coating, and floating pulse.

别络 (bié luò) : 较大的络脉主干。十二经脉与任督脉二脉各有一别络, 再加脾之大络, 合为十五别络。

เบี่ยลั่ว : เส้นลั่วใหญ่ 15 เส้น โดยแยกจากจุดลั่วของเส้นลมปราณหลัก 12 เส้น จุดลั่วของเส้นลมปราณเร็น 1 เส้น จุดลั่วของเส้นลมปราณตู่ 1 เส้น และจุดลั่วใหญ่ของเส้นลมปราณม้าม 1 เส้น

divergent collaterals : the thick stem of collateral meridians. There are fifteen collateral vessels, each from twelve regular meridians, *ren mai*, *du mai* and spleen meridian.

禀赋 (bǐng fù) : 先天赋予的体质因素。

ปิงฟู : ปัจจัยทางกายภาพที่มีมาแต่กำเนิด

natural endowment : constitutional characteristics inherited from the innate.

病 (bìng) : 对疾病全过程的特点与规律所做的病理概括。

ปิง : โรค รูปแบบของอาการเจ็บป่วยที่มีการดำเนินไปตั้งแต่ต้นจนจบ

disease : pathological conclusion to the features and rules of the whole process of a disease.

病机 (bìng jī) : 疾病发生、发展与变化的机理。

ปิงจี : กลไกการเกิดโรค การเกิดโรค พัฒนาการ และการเปลี่ยนแปลงของโรค

pathogenesis : the mechanism by which disease arises, develops and changes.

病脉 (bìng mài) : 疾病时出现的异常脉象。

ปิงม่าย : ชีพจรที่บ่งบอกโรค ลักษณะชีพจรผิดปกติ ซึ่งจะแสดงออกเมื่อมีโรคเกิดขึ้น

morbid pulse : the abnormal condition of the pulse felt in disease.

病色 (bìng sè) : 人体在疾病状态时面部的颜色和光泽。

ปิงเซ่อ : สีหน้าบ่งบอกโรค สีสันและประกายที่ผิดปกติบนใบหน้าของผู้ที่มีอาการเจ็บป่วย

morbid complexion : abnormal color and luster on the facial skin of the patient.

病因 (bìng yīn) : 导致疾病发生的原因。

ปิงอิน : สาเหตุการเกิดโรค

cause of diseases : the reason for the occurrence of disease.

病因辨证 (bìng yīn biàn zhèng) : 以各种病因的致病特点, 探求证候性质的辨证方法。

ปิงอินเปี้ยวเจิง : การวินิจฉัยโรคโดยแยกกลุ่มอาการตามลักษณะของปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นสาเหตุของโรค

disease-caused syndrome differentiation/pattern identification : a pattern identification method of investigating the nature of a disease and syndrome according to the pathogenic characteristics of different kinds of pathogens.

病证结合 (bìng zhèng jié hé) : 中医辨证要“辨病”与“辨证”相结合, 才能对疾病本质有全面的认识。

ปิงเจิงเจี้ยเหอ : การวินิจฉัยโรคโดยนำโรคและกลุ่มอาการโรคมาผสมผสานเข้าด้วยกัน เนื่องจาก “โรค” และ “กลุ่มอาการโรค” สะท้อนลักษณะที่แตกต่างกันของโรคเป็นสำคัญ การรวม “การวินิจฉัยโรค” กับ “การวินิจฉัยกลุ่มอาการโรค” เข้าด้วยกันจะทำให้สามารถเข้าใจโรคได้อย่างกว้างขวาง

combining of disease identification and pattern identification : TCM pattern identification should combine "disease identification" and "pattern identification" to obtain comprehensive knowledge of the disease.

不内外因 (bù nèi wài yīn) : 既不属于外因, 又不属于内因, 如跌仆金刃、虫兽所伤等致病因素。

ปู้เนย์ไ่วอิน : การเกิดโรคที่ไม่ใช่สาเหตุจากภายนอกหรือภายใน ปัจจัยก่อโรคที่ไม่ใช่ทั้งสาเหตุจากภายนอกและภายใน เช่น อุบัติเหตุ เกิดบาดแผลจากอาวุธ แมลงสัตว์กัดต่อย

non-endo-non-exogenous cause : the pathogenic factors which are neither external causes nor internal causes, such as traumatic injuries, insect and animal bites.

补气剂 (bǔ qì jì) : 以补气药为主配伍组成, 治疗气虚证的补益剂。

ปู้จี้ : ตำรับยาบำรุงซึ่ง ตำรับยาที่ประกอบด้วยตัวยาสาคัญที่มีฤทธิ์บำรุงซึ่งใช้รักษากลุ่มอาการที่พร่อง

qi tonifying formula : any formula that mainly consists of *qi* tonifying medicinals for treating *qi* deficiency pattern/syndrome.

补气药 (bǔ qì yào) : 能补益脏气，主要用于治疗气虚证的药物。

ปู่เฒ่า : ยานำรุงซึ่ง กลุ่มยาที่มีสรรพคุณเสริมบำรุงซึ่งของอวัยวะต่าง ๆ ภายในร่างกาย ใช้รักษากลุ่มอาการที่พร่อง

qi-tonifying medicinal : a medicinal that tonifies and benefits the visceral *qi*, mainly for treating *qi* deficiency pattern/syndrome.

补虚药 (bǔ xū yào) : 能补虚扶弱，纠正人体正气虚衰，主要用于治疗虚证的药物。

ปู่ชวีเฒ่า : ยาเสริมและบำรุงร่างกาย กลุ่มยาที่มีสรรพคุณเสริมและบำรุงร่างกายและรักษาอาการอ่อนแอ ปรับปรุงยกระดับให้ปกติและสมบูรณ์ ใช้รักษากลุ่มอาการพร่อง

deficiency-tonifying medicinal : a medicinal that repairs the deficiency and replenishes the healthy *qi*, mainly for treating deficiency pattern/syndrome.

补血剂 (bǔ xuě jì) : 以补血药为主配伍组成，治疗血虚证的补益剂。

ปู่เวียจี้ : ตำรับยานำรุงเลือด ตำรับยาที่ประกอบด้วยตัวยาสำคัญที่มีฤทธิ์บำรุงเลือด ใช้รักษากลุ่มอาการเลือดพร่อง

blood replenishing formula : any formula that mainly consists of blood replenishing medicinals for treating blood deficiency pattern/syndrome.

补血药 (bǔ xuě yào) : 能补血，主要用于治疗血虚证的药物。

ปู่เวียเฒ่า : ยานำรุงเลือด กลุ่มยาที่มีสรรพคุณเสริมบำรุงเลือด ใช้รักษากลุ่มอาการเลือดพร่อง

blood-tonifying medicinal : a medicinal that replenishes the blood, mainly for treating blood deficiency pattern/syndrome.

补阳剂 (bǔ yáng jì) : 以补阳药为主配伍组成，治疗阳虚证的补益剂。

ปู่หยางจี้ : ตำรับยานำรุงหยาง ตำรับยาที่ประกอบด้วยตัวยาสำคัญที่มีฤทธิ์บำรุงหยาง ใช้รักษากลุ่มอาการหยางพร่อง

yang-tonifying formula : any formula that mainly consists of *yang* tonifying medicinals for treating *yang* deficiency pattern/syndrome.

补阳药 (bǔ yáng yào) : 能补助阳气，主要用于治疗阳虚证的药物。

ปู่หยางเฒ่า : ยานำรุงหยาง กลุ่มยาที่มีสรรพคุณเสริมบำรุงหยางซึ่ง ใช้รักษาโรคกลุ่มอาการหยางพร่อง

yang-tonifying medicinal : a medicinal that tonifies *yang qi*, mainly for treating *yang* deficiency pattern/syndrome.

补益剂 (bǔ yì jì) : 以补益药为主配伍组成，主治各种虚证的方剂。分为补气剂、补血剂、气血双补剂、补阴剂、补阳剂、阴阳双补剂。

ปู่จี้ : ตำรับยานำรุง ตำรับยาที่ประกอบด้วยตัวยาสำคัญที่มีฤทธิ์เสริมบำรุง ใช้รักษากลุ่มอาการพร่องต่าง ๆ แบ่งเป็น ตำรับยานำรุงซึ่ง ตำรับยานำรุงเลือด ตำรับยานำรุงซึ่งและเลือด ตำรับยานำรุงอิน ตำรับยานำรุงหยาง ตำรับยานำรุงอินและหยาง

tonifying and replenishing formula : any formula that mainly consists of tonifying and replenishing medicinals and is used for treating various deficiency patterns/ syndromes. It includes *qi*-tonifying formula, blood-replenishing formula, *qi*-tonifying and blood-replenishing formula, *yin*-enriching formula, *yang*-tonifying formula, and *yin*-enriching and *yang*-tonifying formula.

补阴剂 (bǔ yīn jì) : 以补阴药为主配伍组成，治疗阴虚证的补益剂。

ปู่อินจี้ : ตำรับยานำรุงอิน ตำรับยาที่ประกอบด้วยตัวยาสำคัญที่มีฤทธิ์เสริมบำรุงอิน ใช้รักษากลุ่มอาการอินพร่อง

yin-enriching formula : any formula that mainly consists of *yin* enriching medicinals for treating *yin* deficiency pattern/syndrome.

补阴药 (bǔ yīn yào) : 能滋养阴液，主要用于治疗阴虚证的药物。

ปู่อินเฒ่า : ยานำรุงอิน กลุ่มยาที่มีสรรพคุณหล่อเลี้ยงเสริมบำรุงอินและสารน้ำในร่างกาย ใช้รักษากลุ่มอาการอินพร่อง

yin-tonifying medicinal : a medicinal that replenishes and nourishes *yin* fluid, mainly for treating *yin* deficiency pattern/syndrome.

布指 (bù zhǐ) : 医生下指诊脉，先以中指按掌后高骨内侧动脉以确定关部，后用食指确定寸部，再用无名指确定尺部。

ปู่จื่อ : การจัดวางนิ้วเพื่อตรวจชีพจร วิธีการใช้นิ้วตรวจคลำชีพจร โดยใช้นิ้วกลางคลำหาชีพจรตำแหน่งกวนที่ข้อมือก่อน แล้วจึงวางนิ้วชี้และนิ้วนางตามลำดับ ปลายนิ้วชี้คือตำแหน่งซุ่น ปลายนิ้วนางคือตำแหน่งจื่อ

finger positioning : positioning of fingers in pulse examination, namely the physician firstly locates *guan* part by pressing the media artery of tubera radii posterior to the palm, then locates *cun* part with index finger and *chi* part with ring finger.

หมวด ค

藏而不泻 (cáng ér bú xiè) : 概括藏于五脏的精、气、血、津液应经常保持充满，而不能过度耗散的生理特点。

ฉางเอ๋อร์บูเซี่ย : อวัยวะมีหน้าที่เก็บกักโดยไม่ระบายออก ลักษณะเด่นทางสรีระของอวัยวะทั้ง 5 ซึ่งจะต้องกักเก็บจิง ชี่ เลือด และจิ้นเยื่อเอาไว้ให้บริบูรณ์ ไม่ให้สูญเสียกระจายออกมากเกินไป

storing without discharging : summarize the physiological characteristics that the essence, *qi*, blood, fluid-humor stored in the five viscera should be kept full and avoided overuse.

藏象 (cáng xiàng/zàng xiàng) : 脏腑的生理功能、病理变化及其表现于外的征象。

ฉางเซี่ยง/จั้งเซี่ยง : อาการที่แสดงออกทางสรีรวิทยาหรือพยาธิวิทยาของอวัยวะภายใน อาการที่สื่อให้เห็นถึงหน้าที่ตามสรีรวิทยาและการเปลี่ยนแปลงพยาธิสภาพของอวัยวะภายใน

visceral manifestation : the outward manifestation of internal organs through which physiological functions as well as pathological changes can be detected.

草药 (cǎo yào) : 中国局部地区民间使用的，论述项目不全面的中药。

เฉาเย่า : ยาพื้นบ้านจีน ยาจีนที่ใช้ในท้องถิ่น ซึ่งไม่มีข้อมูลที่สมบูรณ์บันทึกไว้ในตำรา

herbs : those medicinal substances only used in folk medicine without comprehensive record in Chinese materia medica.

刺激强度 (cè jī qiáng dù) : 针灸治疗时给予患者的刺激量。

เซ่อจีเจียงตู้ : ความแรงของการกระตุ้นเข็ม ระดับความแรงของการกระตุ้นเข็มที่กระทำต่อผู้ป่วยระหว่างการฝังเข็มและรมยา

stimulus intensity : quantity of stimulus exerted to the patients during the acupuncture and moxibustion treatment.

茶剂 (chá jì) : 中药或提取物与茶叶或其它辅料制成的用沸水泡服或煎服的剂型。

ฉาจี้ : ชาชงสมุนไพร รูปแบบยาเตรียมที่ได้จากการนำยาจีนหรือสารสกัดมาผสมกับใบชาหรือสารปรุงแต่งอื่น ๆ เช่นน้ำร้อนหรือต้มรับประทาน

medicated tea : a preparation form made by processing Chinese medicinal or its extractives with tea leaves or other accessories, and taken drenched or decocted.

搽剂 (chá jì) : 中药用乙醇、油或其它适宜溶剂制成的供皮肤无破损处揉擦用的液体剂型。

ฉาจี้ : ยาทาสมุนไพร รูปแบบยาเตรียมที่เป็นของเหลว ได้จากการละลายตัวยาดด้วยเอทานอล น้ำมัน หรือตัวทำละลายที่เหมาะสมอื่น ๆ เพื่อให้ทาสมุนไพรบริเวณผิวหนังที่ไม่มีแผล

liniment : a liquid preparation form made by preparing Chinese medicinal with ethanol, oil or other proper solvents and applied on skin without lesion.

焯法 (chāo fǎ) : 将药物置沸水中浸煮短暂时间，取出，分离种皮的方法。

ฉานผ่า : การลวกด้วยน้ำเดือด โดยนำตัวยาสีในน้ำเดือด แช่เป็นเวลาสั้น ๆ นำตัวยาสีขึ้นจากน้ำ แล้วลอกเอาเปลือกเมล็ดชั้นนอกออก

scalding method : an approach to immerge the medicinal into hot water temporarily and then pick out to peel off.

颤动舌 (chàn dòng shé) : 舌体震颤抖动，不能自主的舌象。

ซันตังเสอ : ลิ้นสั่น ตัวลิ้นมีการสั่นไหวโดยไม่สามารถควบคุมได้

trembling tongue : a tongue that involuntarily trembles as it moves.

肠热腑实证 (cháng rè fǔ shí zhèng) : 里热炽盛，腑气不通，表现以大便结、腹满硬痛、舌质红、苔黄厚而燥、脉沉数有力等为主的证候。

ฉางเร่อฝู่สื่อเจิง : กลุ่มอาการลำไส้ร้อนแกร่ง กลุ่มอาการที่เกิดจากภาวะร้อนภายในกำเริบ ทำให้ซี่ในอวัยวะกลวงติดขัด มีอาการแสดง คือ ท้องผูกและอุจจาระแข็ง ท้องอืดแน่น ปวดท้องและกดเจ็บ ลิ้นสีแดงมีฝ้าลิ้นเหลืองหนาและแห้ง ชีพจรจม เต็มเร็วและมีแรง

intestinal heat and bowel excess syndrome/pattern : a syndrome/pattern arising when endogenous heat exuberance make the visceral *qi* obstructed, usually manifested by constipation, abdominal fullness, pain and tenderness, red tongue with thick yellow and dry coating, and sunken rapid forceful pulse.

常色 (cháng sè) : 健康人面部皮肤的颜色和光泽。

ฉางเซ่อ : สีหน้าปกติ สีส่นและประกายของผิวหนังซึ่งแสดงออกในผู้มีสุขภาพแข็งแรง

governing complexion : normal color and luster on the facial skin of the healthy person.

炒法 (chǎo fǎ) : 将净制或切制后的药物，筛去灰屑，大小分档，置炒制容器内，用不同火力加热，并不断翻动或转动使之达到一定程度的炮制法。

เฉาะผา : การผัด, การคั่ว โดยนำตัวยาล้างสะอาดหรือหั่นเป็นชิ้นแล้ว ร่อนเอาเศษผงออก แยกขนาดใหญ่-เล็ก ใส่ในภาชนะตั้งบนเตาไฟ โดยมีการกำหนดระดับไฟที่ใช้ ผัดตัวยากลับไป-มา จนได้ระดับการผัดที่ต้องการ (เช่น ผัดพอให้มีสีเหลือง ผัดให้เกรียม เป็นต้น)

stir-baking method : a processing method of baking the cleaned or sliced crude medicinal (sieving the ashes and classifying according to the size) in a container on the fire, with constant stirring or twirling till it reaches certain degree.

沉脉 (chén mài) : 脉位较深，轻取不应，重按始得的脉象。

เงินม่าย : ชีพจรจม ลักษณะชีพจรที่อยู่ลึกจากผิว การกดเพียงเบา ๆ จะไม่พบ ต้องใช้แรงกดหนักขึ้นจึงจะพบการเต้นของชีพจร

sunken pulse : a deeply located pulse that can only be felt on hard pressure.

臣药 (chén yào) : 方剂中辅助君药治疗主病或主证，及针对兼病或兼证起治疗作用的药物。

เงินเย้า : ตัวยาเสริม ตัวยาที่ช่วยเสริมหรือเพิ่มประสิทธิภาพการรักษาของตัวยาหลักในตำรับ รวมทั้งใช้รักษาโรคหรืออาการอื่นของโรคนั้นที่ตัวยาหลักไม่สามารถครอบคลุมอาการเหล่านั้นได้

minister medicinal : the ingredient that helps the sovereign medicinal treat the main disease or syndrome, and provides curative action on the combined disease or syndrome.

迟脉 (chí mài) : 脉来迟慢，一呼一吸不足四至的脉象。

จือม่าย : ชีพจรเต้นช้า ลักษณะชีพจรที่เต้นช้าไม่ถึง 4 ครั้งต่อการหายใจ

slow pulse : a tardy pulse with less than four beats to one cycle of the physician's respiration.

齿痕舌 (chǐ hén shé) : 舌体边缘凹凸不齐，有牙齿压迫痕迹的舌象。

จือเห็นเสือ : ขอบลิ้นมีรอยฟัน บริเวณขอบลิ้น จะเห็นเป็นรอยกดไม่ราบเรียบของฟัน

teeth-marked tongue : a tongue with irregular dental indentations on its margin.

齿衄 (chǐ nù) : 牙龈出血的表现。

จือหนู : เลือดออกตามไรฟัน ภาวะที่มีเลือดออกที่เหงือก
gingival hemorrhage : a condition marked by the bleeding of gum.

冲服 (chōng fú) : 将药物加入药液或温开水混匀口服的方法。

ซงฝู่ : ยาซงตี๋ม นำตัวยาลงในน้ำยาที่อุ่น หรือน้ำร้อน คน

ให้ยาละลายเข้ากันแล้วจึงดื่ม

take drenched : take medicine after pouring hot water or hot decoction of other medicinals over it, with stirring.

冲脉 (chōng mài) : 起于胞中，下出会阴后，从气街部起与足少阴经相并，夹脐上行，散入胸中，上达咽喉，环绕口唇。

ซงม่าย : เส้นลมปราณซง เริ่มต้นจากมดลูกในสตรีเพศ และช่องท้องน้อยในบุรุษเพศ ผ่านออกมาทางบริเวณฝีเย็บ ผ่านไปตรงตำแหน่งซีเจีย (บริเวณขาหนีบ) แล้วผ่านขึ้นไปด้านหน้าขนานกับเส้นลมปราณเท้าเส้าอินใต้ตรงข้างสะดือ แล้วกระจายในทรวงอก และผ่านต่อไปจนถึงคอหอยและวนรอบปาก

thoroughfare vessel : it begins from the uterus in women and lower abdomen in men and comes out from the perineum, and then goes upward near the navel by paralleling with kidney meridian of foot shaoyin from *qi jie* to distribute in the chest, reaches to the pharynx and goes around the lips.

重阳必阴 (chóng yáng bì yīn) : 阳热重复积累至极，会转化为阴寒的疾病转化规律。

ฉงหยางป้ออิน : หยางมาถึงขีดสุดแปรสภาพเป็นอิน ความร้อนของหยางเมื่อสะสมจนถึงขีดสูงสุด จะเปลี่ยนสภาพไปตามกฎเกณฑ์ของการเปลี่ยนแปลง กลายเป็นอาการเจ็บป่วยที่มีลักษณะของอินและความเย็น

accumulated yang transforming into yin : transformation rule of disease-accumulated and repetitive yang heat transforms into yin-cold disease.

重阴必阳 (chóng yīn bì yáng) : 阴寒重复积累至极，会转化为阳热的疾病转化规律。

ฉงอินป้อหยาง : อินมาถึงขีดสุดแปรสภาพเป็นหยาง ความเย็นของอินเมื่อสะสมจนถึงขีดสูงสุดจะเปลี่ยนสภาพไปตามกฎเกณฑ์ของการเปลี่ยนแปลง กลายเป็นอาการเจ็บป่วยที่มีลักษณะของหยางและความร้อน

accumulated yin transforming into yang : transformation rule of disease-accumulated and repetitive yin-coldness transforms into yang heat disease.

抽气拔罐法 (chōu qì bá guǎn fǎ) : 将备好的抽气罐紧扣在施术部位上，用抽气筒将罐内的空气抽出，使之产生负压吸附于皮肤上的拔罐疗法。

โซวชีป่าก้วนผา : วิธีครอบกระปุกแบบดูดอากาศออก วิธีการครอบกระปุก โดยใช้อุปกรณ์ดูดอากาศออกจากภายในกระปุก เพื่อทำให้เกิดแรงดูดสุญญากาศ

vacuuming cupping method : a cupping method that puts a prepared suction cup on the treated site and attaches it by the negative pressure caused by

pulling the air out with a pump.

出针 (chū zhēn)：在针刺完毕后，一手固定穴位，一手持针，用捻转或直接向上提针等手法将针拔出体外。

ชุมชน : การถอนเข็ม หลังการฝังเข็มเสร็จ ผู้ฝังเข็มจะตรึงจุดฝังเข็มด้วยมือข้างหนึ่ง มืออีกข้างหนึ่งจับเข็มดึงออกโดยการหมุนเข็มไป-มา หรือดึงขึ้นตรง ๆ

needle withdrawal : after acupuncture is finished, the practitioner fixes the acupoint with one hand and holds the needle with another hand, and then removes the needle from the body by twirling or lifting.

戳法 (chuō fǎ): 用手指或手掌在一定部位快速按压的手法。

ข้อห้าม : การกดกระดูก ทำนวดแบบหนึ่ง โดยใช้นิ้วหรือฝ่ามือกดลงบนตำแหน่งที่ปวดอย่างรวดเร็ว

stamping manipulation : a manipulation that presses on certain part rapidly with fingers or palm.

刺法灸法学 (cì fǎ jiǔ fǎ xué)：研究针灸治疗疾病的各种方法、操作技术、临床应用及其原理的一门针灸学科。

ข้อดีวิจัยฟรีแลนซ์ : ศาสตร์การแทงเข็มและรรมยา สาขาวิชา
การฝังเข็มที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับหลักการและวิธีการต่าง ๆ
ของเทคนิคการกระตุ้น การประยุกต์ใช้ทางคลินิก ในการ
ฝังเข็มและรรมยารักษาโรค

science of needling and moxibustion techniques : an acupuncture discipline that studies the different methods, manipulations, clinical applications and principles of needling and moxibustion treatment.

刺激参数 (cì jī cān shù): 针刺时对腧穴施加的刺激条件及刺激量等方面的各项数据。

ข้อจี้ชั้นผู้ : ตัวเลขแสดงค่าการกระตุ้นเข็ม ข้อมูลตัวเลขที่แสดงถึงหลักฐาน ปริมาณ และความเข้มของการกระตุ้นต่อจุดฝังเข็มในระหว่างการฝังเข็ม

stimulus parameter : various data that describes the premise, quantity and intensity of stimulation exerted on the acupoints during the needling.

刺络拔罐法 (cì luò bá guǎn fǎ): 运用皮肤针叩刺患处, 再在局部拔罐的疗法。

ข้อลัวปากวันฝั : วิถีครอบกระปุกแบบเคาะผิวหนัง การครอบกระปุกวิธีหนึ่ง โดยใช้เข็มผิวหนังเคาะผิวหนังบริเวณตำแหน่งโรคก่อน จากนั้นจึงครอบกระปุกเข้าไปบนตำแหน่งที่เคาะเข็มผิวหนัง

pricking-cupping method : a cupping method that firstly taps on the diseased region with dermal needle and then cups on local area.

刺手(cì shǒu): 针刺操作时, 医生持针的手。

ชื่อใส่ : มือแทงเข็ม มือของผู้ฝังเข็ม ข้างที่ใช้จับเข็มและ
แทงเข็ม

needling hand : the practitioner's hand that holds the needle.

刺血拔罐法 (cì xuě bá guàn fǎ) :用消毒三棱针刺破穴位病灶部表皮，使之出血后立即拔罐的疗法。

ข้อควรระวังป่ากวนฝ้า : วิธีครอบกระปุกแบบปล่อยเลือด การครอบกระปุกวิธีหนึ่ง โดยให้เข็มสามแทงลิ้นแหวงผิวหนึ่งหรือจุดฝังเข็มให้มีเลือดออก แล้วใช้กระปุกครอบเพื่อดูดเลือดออก

pricking-cupping bloodletting method : a cupping method that firstly pricks the point with sterilized three-edged needle to cause bleeding, then cups immediately over the site of bleeding.

从化 (cóng huà): 病情随体质的变化而变化。

จงชี้ว่า : การเปลี่ยนแปลงอาการโรคตามสภาพร่างกาย
transformation in accordance with constitution : the patient's condition changes in accord with the constitution.

腠理 (còu lǐ): 泛指皮肤、肌肉、脏腑的纹理。

ไขว่หลัก : ช่องระหว่างเนื้อเยื่อ ร่องที่อยู่บนผิวหนัง หรือ ช่องว่างระหว่างกล้ามเนื้อ หรืออวัยวะภายใน

striae and interstitial space : a term referring to the stripes of the skin, the muscles and the viscera.

卒发 (cù fā): 又称感邪即发, 指感受邪气后立即发病。

ชู่ฟา : เกิดโรคแบบเฉียบพลัน อาการเกิดขึ้นฉับพลัน
 ทันทีหลังจากได้รับปัจจัยก่อโรค

sudden onset : the immediate appearance of symptoms after suffered from the pathogenic *qi*.

促脉 (cù mài): 脉来较快, 时而一止, 止无定数的脉象。

ชู่มือ : ชีพจรเต้นเร็ว มีจิ้งหะหยุดไม่แน่นอน ลักษณะ
 ชีพจรที่มีอัตราการเต้นเร็ว และมีจิ้งหะหยุดเต้นไม่
 แน่นอน

skipping pulse : a rapid pulse with irregular interval pausing.

催气 (cuī qì): 针刺不得气时, 行针者采取措施, 以使尽快得气的方法。

ขุยซี่ : การเร่งซี่ วิธีการที่ทำให้เกิดการต่อซี่เร็วขึ้น โดยการกระทำบางอย่าง ในกรณีที่ฝังเข็มแล้วผู้ป่วยไม่รู้สึกต่อซี่

hastening the arrival of qi : the method that accelerates the arrival of qi by doing some manipulations when the patient fails to obtain qi .

寸口 (cùn kǒu) : 切按掌后高骨内侧动脉的搏动，以推测病情的诊脉部位。

寸口 : การตรวจชีพจรข้อมือ การตรวจคลำหลอดเลือดแดงตรงตำแหน่งปุ่มกระดูกปลายแขนด้านฝ่ามือเพื่อวิเคราะห์สภาวะของโรค

wrist pulse : pulse-taking site on the media artery of tubera radii posterior to the palm for making diagnosis.

搓法 (cuō fǎ) : 以双手掌置于肢体两侧面，相对用力作方向相反的来回快速搓揉，或以拇指尺侧面及食指桡侧面在患部搓动的手法。

ขัดฝ่า : การบิด ทำนวดแบบหนึ่ง โดยผู้นวดใช้ฝ่ามือประกบแขนหรือขาที่นวด แล้วดันฝ่ามือไป-กลับในทิศทางตรงข้ามกันซ้ำ ๆ อย่างรวดเร็ว หรือใช้การบิดไป-มาโดยนิ้วหัวแม่มือประกบกับนิ้วชี้

twisting manipulation : a manipulation of giving an injured limb twists with palms in opposite direction repeatedly and quickly, or giving affected part twists with ulnar side of thumb and radial side of index

撮空理线 (cuō kōng lǐ xiàn) : 神志昏迷的危重病人两手无目的向空中抓物，或手指不停捻动，状若理线。

ขั้วคงหลี่เสียน : มือไขว่คว้าอากาศ ผู้ป่วยอาการหนักนอนหมดสติไม่รู้สึกรู้สตัว แต่สองมือกลับไขว่คว้าไปในอากาศอย่างไม่มีเป้าหมาย หรือนิ้วมือหมุนไปมาเหมือนปั่นเส้นด้าย

flocculation : the unconsciously critical patient's aimless movement of stretching hands out or constantly entwisting fingers like twiddling threads.